

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Ware profetie - of valse

Is niet mijn woord zó: als een vuur, luidt het woord des Heeren, of als een hamer, die een steenrots vermorzelt?

Jer. 23 : 29

Het was met de profeten van het tien-stammenrijk niet best. Want ze stelden hun profetie in dienst van de afgoderij.

Daarom zegt God dan ook: Ik heb bij de profeten van Samaria gezien wat ergerlijk is: ze profeteren door de baäl en misleiden mijn volk Israëel (vs 13).

Kan het nog erger?

Ja, het kan nóg erger. Want nu komt het volgende vers: Wel heb Ik bij de profeten van Samaria gezien wat ergerlijk is, maar bij de profeten van Jeruzalem heb ik gezien wat afschuwelijk is.

Daarmee worden de zonden van Samaria's profeten natuurlijk niet vergeoelijkt. Wat zij deden was al erg genoeg. Maar wat de profeten van Jeruzalem bedreven was zó ten hemel schreiend dat zelfs de goddeloze praktijken van Samaria's profeten er bij verbleekten.

Wat deden die profeten van Jeruzalem dan?

Het eerste is: echtbreken en met leugen omgaan (vs 14).

En natuurlijk is dat erg als dienaren van het Woord Gods het huwelijk niet heilig houden, als de herders onbetrouwbaar blijken. Maar is dat nu erger dan wat de profeten van Samaria deden? Dat er op het persoonlijke leven van de ambtsdragers van alles is aan te merken, — dat is natuurlijk verschrikkelijk. Maar dat háält toch niet bij de gruwel van een valse leer, bij het brengen van een ander evangelie.

Ja, maar het ergste is ook niet dat de herders echtbreken, maar dat ze doen alsof dat met de dienst des Heeren te verenigen is. Het ergste is niet dat die voorgangers van Juda zulke onbetrouwbare mensen zijn, maar dat die onbetrouwbaarheid met de naam van God gedekt wordt. Dat de zonde wordt goedgepraat. Dat niemand er meer van schrikt, als profeten van de Heere zó leven, — zij zelf het allerminst.

Dáárom gaat het God: dat die profeten van Jeruzalem wel zeggen te spreken in zijn naam, maar dat ze hun eigen zonden goedpraten. Hun eigen zonden en de zonden van het volk: ze sterken de handen der boosdoeners, dat niet één zich van zijn boosheden bekeert.

Ze preken, die profeten, ze zwaaien met de bijbel, ze hanteren schriftuurlijke termen. Maar dat doen ze alleen maar om af te geven op de verschrikkelijke zonden van het tien-stammenrijk. Voor het overige wiegen ze zichzelf en hun hoorders in slaap met die bedriegelijke kreet: des Heeren tempel is dit (7 : 4). En zo wordt ieder die dit woord hoort gestijfd in zijn eigen kwaad. Want de zonde, die is alleen ginds, bij de anderen.

Daarom zegt God: hoort niet naar de woorden der profeten. Ze maken dat ge u aan valse ge-

rustheid overgeeft. Tot de mensen die mij verachten zeggen ze: gij zult vrede hebben. En ieder die wandelt in verstoktheid van hart hoort: geen kwaad zal u overkomen, (vs 16-17).

o—o

Hadden die mensen in Juda dat dan niet kunnen weten, dat deze profeten het woord van God niet spraken, ook al gebruikten ze niets anders dan bijbelse waarheden?

Natuurlijk wel.

Wie toch, vraagt God, heeft in de raad des Heeren gestaan? Wie heeft Gods woord vernomen? Waaraan kunt ge de man kennen, die werkelijk mijn woord doorgeeft? Aan vrome klinken? Aan bijbelse waarheden? Aan gereformeerde kreten, die iedereen toestemt en niemand zeer doen?

Maar weet ge dan niet dat er een stormwind des Heeren uitvaart? Dat er bij Mij gramschap is? Dat IK met een stormwind de goddelozen wegveeg? (vs 18-19).

J. Keuning

Weet ge dan niet dat mijn woord is als een vuur? Als een hamer, die een steenrots vermorzelt? En dat ge dus daaraan altijd mijn stem herkennen kunt: of werkelijk de zonden bestraft worden, de zonden niet van anderen maar van u zelf.

Die mensen in Juda dachten: wij hebben tenminste de ware profeten des Heeren bij ons. De profeten, die zo'n scherp oog hebben voor de afval in Samaria. En die ons zo profetisch waarschuwen, aan die afval niet mee te doen.

Maar God zegt: erger dan de deformatie in Samaria is uw eigen verwording. Uw profeten bedriegen u. Want ze stimuleren die gedachte: zoals het in Samaria is, is het gelukkig niet bij ons. Wij zijn het ware volk van God. Tot ons zal het niet genaken.

En dat had ge onmiddellijk moeten merken: die profeten ontdekken ons wel aan de afval om ons heen, maar ze laten onze eigen zonden onbestraft. Er is niemand die onder deze prediking verslagen wordt, niemand die een kleur krijgt van schaamte, niemand die zich een ongeluk schrikt. Niemand, die het te horen krijgt: als gij, GIJ, u niet bekeert zal het ú vergaan zoals het de afgodendienaars in Samaria vergaan is.

Ge had dat onmiddellijk moeten merken: dit woord, dat zo scherp de zonden in anderen hekelt en óns overeind laat staan, dit woord kan het woord van God niet zijn. Want het woord van God is als een vuur, — zó brandt het. Het is als een hamer, — zó mokert het óns leven kapot.

Dit profeten-woord laat ons rustig op onze plaats zitten. Want het enige, wat wij te horen krijgen is, dat het ons wél zal gaan, want wij hebben immers de zuivere eredienst. En het enige waarvoor we nog gewaarschuwd worden is dat we niet mee moeten doen met die verschrikkelijke afgoderij van Israëel.

Maar er is een veel ergere afval.

Dat wij met Gods woord op onze lippen ons niet bekeren van onze zonden. Dat we met de waarheid in pacht doorgaan met ónze boosheden. Dat we de tempel des Heeren zuiver houden en onberispelijke offers brengen, maar dat we ons alledaagse leven aan de Heere onttrekken, en dat we het zo vanzelfsprekend vinden dat we het niet eens meer zien.

o—o

Jeremia heeft dat zelf ondervonden dat het woord Gods is als een vuur, als een hamer. Dat hij dit woord moest brengen heeft hem kapot gemaakt. Mijn hart, zegt hij, is gebroken, al mijn beenderen sidderen; ik ben als een beschonken man om de Heere en om zijn heilige woorden (vs 9).

Dát is het nu: het woord van God verkondigen. Dat is geen leuk baantje. Nee, Jeremia heeft dat geweten: als ik het woord van God verkondig, dan word ik er zelf door verbrijzeld. En dan gaan mijn hoorders er áán. En als dat niet gebeurt, dan spreek ik het woord van God niet.

En zó komt hij tot het volk. Zo vraagt hij geloof in zijn woorden. Zo staat hij met het gezag van God voor die zelfbewuste Judeeërs, die hem wel levend kunnen villen. En hij zegt: hieraan kunnen jullie weten dat ik het woord van God spreek: Gods woord is als een allesverslindend vuur, als een verpletterende moker. Zo is het voor jullie. Jullie worden erdoor geraakt. Het laat niets aan jullie heel.

Wánt: zó komt tot jullie de stem van God, die jullie leven zoekt. Al die profeten die zo vreselijk actueel over de zonden van anderen weten te spreken, — ze hebben jullie van God afgedreven. Jullie vonden het bar stichtelijk. En je zei: kijk, dat hebben we nu nodig. Maar als je naar deze woorden horen blijft, kom je om.

Maar God wil niet dat je omkomt. Nu, in deze hamerende woorden, in deze woorden die branden als vuur, in deze woorden die werkelijk actueel zijn omdat ze op je zelf afkomen, nú hoor je de stem van je God. God, die je nóg terug roept. Want Hij wil niet dat je verloren gaat.

o—o

En dat moeten we dus weten. Als we onder de preek vrijuit gaan, als we niet verder gebracht worden dan de schrik over de zonden van anderen en de tevredenheid: gelukkig, bij óns is het anders, — dan hebben we het evangelie van Christus niet gehoord. Dan was de preek misschien niets anders dan een serie schriftuurlijke waarheden — werkelijk: wáárheden — maar dan was het niet het woord van God, dat wij moesten horen.

Zijn wij erg tevreden over het woord dat we hoorden? Maar dat zegt niets. Dit zegt wat: dat het woord is als een vuur, als een hamer. Dat het ons raakt. Want zó hebben we de stem van God gehoord. God, die de hardste harten kan verbrijzelen, die zelfs doden doet opstaan uit hun graf, die zelfs van zelfgenoegzame gereformeerden nederige christenen maakt.

Hebben wij ónze zonden gezien? En zijn we ons dood-geschrokken? Dan hebben we het evangelie gehoord. Dan zijn wij verslagen. Maar dan heeft God aan verslagenen gegeven een onberouwelijke bekering tot zaligheid.

Want dit zegt God immers: op zulken sla Ik acht, op de ellendige, de verslagene van geest en die voor mijn woord beeft.

dat zij niet te bespreken zouden zijn. Wil dat laatste mogelijk zijn, dan moeten wij ophouden elkaar achterna te zitten met kerkelijke uitspraken, die catastrophale gevolgen hebben. Het is nog steeds niet te laat het vertrouwen te herstellen: ik blijf van harte hopen dat dr. Trimp daaraan wil meewerken.

Enschede.

R. H. Bremmer

o—o

Kerkelijk leven

DR. C. TRIMP EN HET NIEUWE BEDING

In „De Reformatie” van 16 december l.l. reageerde dr. C. Trimp op hetgeen ik schreef inzake zijn vredesvoorstel. Ik deed dat in „Opbouw” van 8 december. Dr. Trimp is van oordeel, dat ik hem tegenover mijn lezers tekort heb gedaan. Ik onthield hun, dat dr. Trimp over „Beding en nieuw beding” schreef in oppositie tegen de Open Brief-1966. Ik schreef slechts, dat dr. Trimp „nogmaals inging op de kwestie rond de „Open Brief”. „Ik heb op dit punt het voorstellingsvermogen van mijn lezers wat te hoog aangeslagen. Want ik meende, dat zij wel zouden begrijpen, dat dit „ingaan op de kwestie rond de „Open Brief” door dr. Trimp ten volle recht schiedde. Ik wil dr. Trimp ten volle recht doen en vermeld dus, dat hij thans schrijft: „ik ging rechtstreeks in tegen dit manifest”. Om dit te illustreren vermeld ik bovendien, dat dr. Trimp zijn artikel, voorzover het aan het door hem voorgestelde beding voorafging, eindigde met de zin: „Zelden verscheen er in ons midden sinds de vrijmaking een meer intolerant stuk als dit”. (Nl. de Open Brief, Br.)

Mijn lezers zullen nu temeer begrijpen, hoezeer mij het vervolg van hetgeen dr. Trimp schreef, interesseerde. Juist, nadat hij nog eens al de fiolen van zijn toorn over de „Open Brief” en de schrijvers daarvan, had uitgegoten, kwam dr. Trimp met de verklaring,

„dat er mijnerzijds elke dag de bereidheid is tot een nieuw beding, dat herstel van de vrede beoogt in ons midden”.

Daarom schreef ik ook dat ik tegenover dit vredesvoorstel ditmaal niet wilde stellen het artikel, waarmee dr. Trimp in december 1966 openlijk de oorlog verklaarde aan de „Open Brief”-schrijvers. Moet iemand, die met een vredesvoorstel komt, nog eens nadrukkelijk worden geconfronteerd met zijn oorlogsverklaring?

Ik was en blijf dankbaar voor de hand die hier — na een uitdrukkelijke opsomming van bezwaren tegen de „Open Brief” — werd uitgestoken.

Alleen: ik krijg nu het gevoel, dat dr. Trimp aan het terugkrabbelen is. En dat zou mij spijten. Hij schrijft sub 6 van zijn artikel: „Een onderhandeling over het „nieuwe beding” zal dan ook alleen geoorloofd zijn, en zin hebben, wanneer eerst de Open-Brief-1966 radicaal en zonder misverstand of voorbehoud uit de samenleving der kerken en gelovigen zal zijn weggenomen”.

Ik moet zeggen, dat ik het niet helemaal begrijp. In zijn artikel van 4 november, waarop ik inhaakte, noemde dr. Trimp deze conditie niet. Hij sprak heel duidelijk van twee condities waaraan „in ieder geval” voldaan moest worden, wilde een poging tot vrede slagen. Daar was hetgeen dr. Trimp thans in sub 6 vermeldt, niet bij. Dat vond ik juist het waardevolle van deze voorstel en het doorbreken van een vicieuze cirkel. Ik herhaal die beide punten nog eens: „1. als over en weer, oprecht en zonder zinsbehoud, de in 1944 vrijgemaakte Gereformeerde Kerken erkend worden als ware en zuivere Gereformeerde Kerken naar belijdenis en kerkenorde; 2. als, wat de veelbesproken verhouding tot de synodaal-gebonden kerken betreft, dit door allen wordt uitgesproken: dat verbreking van de kerkelijke gemeenschap met het synodaal-hiërarchisch juk van de synodale kerken en ook met allen, die zich daaraan nog gedurig onderwerpen, door Gods Woord en de gereformeerde belijdenis geboden en dus noodzakelijk is”.

Is nu hetgeen dr. Trimp sub 6 schrijft een nieuwe conditie, die bij het „beding” moet

worden gevoegd? Het heeft duidelijk die schijn, want dr. Trimp schrijft verder, dat de reden, waarom hij in het kerkblad van Groningen-Noord, „deze dingen met betrekking tot de wegneming van de Open Brief niet vermeldde” ligt in het feit dat er in Groningen-Noord niemand de Open Brief behoeft terug te nemen en dat er onder de ambtsdragers van die gemeente niemand is die hem verdedigt. Waarom publiceerde dr. Trimp dan zijn voorstel tot een nieuw beding in de plaatselijke kerkbode van Groningen-Noord? Waarom moet dáár dan vrede worden gesloten? Staan de zaken nu zo, dat in Groningen-Noord vrede gesloten kan worden op basis van de boven vermelde twee condities, en in plaatsen waar Open-Brief-ondertekenaars zijn op basis van drie (punt 6 er bij)?

Ik begrijp dr. Trimp niet. In datzelfde punt 6 schrijft hij, dat onderhandeling over het „nieuwe beding” dan alleen „geoorloofd” is, en zin heeft, „wanneer eerst de Open Brief-1966 radicaal en zonder misverstand of voorbehoud uit de samenleving der kerken en gelovigen zal zijn weggenomen”. Maar als het laatste geschiedde — stel dat dit mogelijk was — wat voor zin heeft dan nog het beding van dr. Trimp? Waarover valt dan nog te onderhandelen?

Al met al: ik wil dr. Trimp bij zijn oorspronkelijk artikel houden. Daarin heb ik hem serieus genomen en wil ik hem serieus blijven nemen. Na een scherpe veroordeling van de Open Brief, kwam hij met een „nieuw beding”, dat — ik herhaal — „herstel van de vrede beoogt in ons midden”. Voor het herstel van die vrede stelde dr. Trimp twee condities, waaraan „ieder geval” moest worden voldaan, niet drie. Ik blijf van oordeel, dat dit „beding” een mogelijkheid tot vrede biedt. Ik zou niet weten, wat de Open Brief-schrijvers — gezien de inhoud van de Open Brief — tegen deze twee condities hebben. Natuurlijk zijn daarmee niet alle moeiten uit de wereld. Er moet met dit „beding” gewerkt worden. Er kán ook mee gewerkt worden, het artikel van ds. H. Amelink in Te Berde was daarvoor een bijdrage. Het vertrouwen kan er mee hersteld worden en als dat maar eerst het geval was, waren we een stuk verder. Ik ben van oordeel, dat vrede maken in de kerk een gebod Gods is. Matth. 5 : 9 staat niet voor niets in de bergrede. Dr. Trimp schrijft ook thans nog: „Want naar vrede dringt ook mijn hart en er gaat van 1892 metterdaad een duidelijke les uit”. De afgescheidenen en de dolerenden hebben in 1892 wederzijds de vrede niet gekocht door capitulatie van de één voor de ander. Er werd een voor beide partijen aanvaardbare basis bereikt. Toen kon men veel over en weer laten liggen. En zo kan het nu ook. Daarom: ik hoop, dat ik mij vergis of dr. Trimp niet goed begrijp. Ik zou het betreuren, indien hij terugkrabbelde. Het is meer dan tijd, dat de vrede er komt. We spreken graag over het „kerkvergaderende werk van de Here Jezus Christus”, maar er worden momenteel duizenden (ik overdrijf in geen enkel opzicht) leden van onze kerken van het lichaam der kerk afgesneden of dreigen ervan afgesneden te worden. Ik schreef al eerder in ons blad: er is geen touw aan vast te knopen. De redactie van het „Gereformeerd Gezinsblad” doet, nu zij sinds 1 januari het „Nederlands Dagblad” uitgeeft, duidelijk pogingen mensen buiten onze eigen kring voor de zaak, die wij voorstaan, te interesseren. Terwijl men op buitenstaanders mikt (een duidelijke heroriëntering), steunt men tegelijk het snijden in eigen vlees: in Kampen, in Noord-Holland, in het Zuiden en waar niet al. Ik heb al eens eerder geschreven: de materiële standpunten liggen onder ons werkelijk niet zo ver uit elkaar,

DE SYNODE VAN ZWOLLE 1854 EN DE INSTEMMING MET DE BELIJDENIS

(I)

Het besluit van de Generale Synode van Amersfoort-West dat één van de afgevaardigden van de Particuliere Synode van Noord-Holland niet als lid van „deze gereformeerde synode” kon worden ontvangen heeft al heel wat pennen in beweging gebracht.

In het desbetreffend besluit staat o.a. het volgende te lezen:

„hier hangt alles af van de vraag welke plaats de instemming met de belijdenis op de generale synode inneemt. De buitengewone particuliere synode (van Noord-Holland, v.d.K.) stelt dat het vragen van instemming met de belijdenis niet anders is dan een goede gewoonte, die niet gehanteerd mag worden als een instrument om zaken te behandelen, die niet tot het agendum van de generale synode behoren en een afgevaardigde te weren, die wettig gezonden was. De generale synode wijst er op, dat de geschiedenis van het ontstaan van deze gewoonte anders leert. Als men nagaat hoe in de kerken van de Afscheiding in 1854 naar aanleiding van een voorstel van de „provinciën Noord-Holland en Utrecht” het vragen naar de instemming met de belijdenis een vaste plaats kreeg op de generaal-synodale vergaderingen, dan is duidelijk welke grote betekenis er aan gehecht dient te worden”.

De synode heeft ons met deze uitspraak zelf op het idee gebracht om eens een aantal acta op te slaan, om te zien of zich in het verleden ook tumulten als in Amersfoort hebben afgespeeld.

In de Handelingen van de Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland, gehouden te Zwolle in 1854 komt de zaak van het instemmen met de „belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk” inderdaad ter sprake.

We lezen op pag. 26 in Art. 11 van deze Handelingen:

„De vergadering gaat over tot het eerste punt: Eene openlijke, bij het houden van elke Synode, hernieuwde verklaring, van instemming met de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk. Dit punt wordt door Ds. Van Velzen toegelicht, als van de Provinciën Noord-Holland en Utrecht uitgegaan. ZEv. toont aan, dat de Kerk een belijdende kerk moet zijn, en zich openbaren voor de geheele wereld, in tegenoverstelling van het Hervormde kerkgenootschap, dat geene belijdenis heeft, om te doen blijken, dat zij volhardt in de leer der Apostelen, en dus vereenigd is met al onze formulieren.

In verband hiermede vraagt Ds. Los, of men dan ook onderzoek kan doen naar gevoelens, door dezen of genen geopenbaard, aan wier overeenstemming met de leer twijfel is. Nadat Ds. Van Velzen geantwoord heeft, dat dit niet bedoeld is, heeft Ds. Los geen bezwaar. Onderscheiden leden hebben hierover nog gesproken, waaruit blijkt dat men algemeen de zaak wenschelijk keurt, doch slechts daartoe, opdat het mogt blijken, dat wij blijven instemmen met de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk. Het gevoelen der broeders gehoord zijnde, blijkt het, dat allen instemmen met het verlangen, dat zulk eene verklaring zal worden opgemaakt en aan de goedkeuring der synode onderworpen...”

Uit de handelingen blijkt verder dat een

dag nadat het besluit tot opstelling van een verklaring genomen is, door een commissie bestaande uit de predikanten Van Velzen en Brummelkamp een concept aan de vergadering wordt voorgelegd, dat na een kleine wijziging wordt aangenomen.

Voor een goed verstaan van de geest waarin deze broeders spraken en handelden lijkt het me nuttig deze verklaring in zijn geheel over te nemen.

In art. 6 van de Handelingen vinden we het volgende:

„Daarop wordt door den Praeses aan al de leden die verklaring afgevraagd, en door allen plegtig, als in de tegenwoordigheid des Heeren afgelegd, en door den Praeses en Scriba geteekend, zoo als het stuk hieronder woordelijk volgt:

OPENTLIJKE VERKLARING

Van alle kenmerken, waardoor de ware Kerk zich van menselijke genootschappen onderscheidt, mag de belijdenis der waarheid in de eerste plaats genoemd worden.

De Zaligmaker zeide daarom: „indien gij in Mijn woord blijft, zijt gij waarlijk Mijne discipelen”, Joh. 8 : 31. En wederom: „een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, die in de hemelen is”, Matth. 10 : 32.

In gehoorzaamheid aan den Heere, en tot onderrichting van een ieder, acht de Vergadering van Opzieners, afgevaardigden uit de Christelijke Afscheidene Gereformeerde Gemeenten in de onderscheiden Provinciën van Nederland het betamelijk, dat opentlijk worde verklaard, welke de belijdenis der genoemde Gemeenten is.

Alle deze Gemeenten erkennen de Be-

lijdenis des geloofs der Gereformeerde Kerken in Nederland, den Catechismus en de Leerregels der Synode van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618 en 1619 als de volledige uitdrukking van hun geloof.

In overeenstemming met deze Gemeenten, en als hare algemeene Kerkvergadering betuigen wij gaarne, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, begrepen in de gemelde drie Formulieren van Eenigheid, in alles met Gods Woord overeenkomen; waarom wij elke leering daartegen strijdende, verwerpen; alle onze handelingen daarmede in overeenstemming wenschen te brengen, blijkens de onder ons aangenomen Kerkordening van Dordrecht van 1618 en 1619; en ieder in onze kerkelijke gemeenschap wenschen op te nemen, die met deze belijdenis instemt.

Moge de Koning der Kerk dit geloof in vele harten werken en vermeerderen, en zij, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, de genade hun bewezen, in gemeenschapsoefening betoonen, tot verheerlijking van Hem, die gebeden heeft dat al de Zijnen zullen één zijn.

In naam der Vergadering:

w.g. P. Dijksterhuis, Praeses,

D. J. van der Werp, Scriba.

Bij het lezen van deze verklaring komt een mens onder de indruk van het christelijk geloof dat in deze echt „gereformeerde” verklaring doorklinkt.

Wie zou niet van harte: „Amen” zeggen op deze woorden.

Daar volstaan we dan ook mee voor dit keer.

Van der Kwast

Schisma of afscheiding

Ons kerkelijk leven is langzamerhand in een uiterst zorgvolle toestand geraakt. Verschillende gemeenten zijn reeds gescheurd, sommige ressorten dreigen uiteen gereten te worden. De situatie aan de Theologische Hogeschool is moeilijk. Velen kunnen er geen touw meer aan vast knopen en verliezen alle belangstelling voor het kerkelijk leven. Anderen keren onze kerken de rug toe. Is er een uitweg? Dat is een vraag, die hen, die ons kerkelijk leven, ondanks alles, een warm hart toedragen, dagelijks bezig houdt. Sommigen menen, dat die uitweg bestaat in het zonder verzet volgen van de beslissingen van de beide laatste generale synoden. Dat is de hoofdzaak van hetgeen dr. J. Douma op publieke vergaderingen poneert, althans volgens de verslagen die daarvan in de krant verschijnen. Indien wij ons allemaal zonder protest, of althans zonder openlijk verzet, neerleggen bij hetgeen door de generale synoden is besloten, komt er wel een einde aan de moeite. Ik deel die mening niet. Stellig zegt artikel 31 K.O., dat een besluit, dat met meerderheid van stemmen genomen is, voor vast en bondig moet worden gehouden. En waar het maar enigszins kan, zal men zich bij een beslissing van de meerdere vergaderingen moeten neerleggen. Alleen: dan moet zo'n meerderheidsbeslissing zedelijke kracht bezitten. Wanneer zo'n meerderheidsbeslissing afgedwongen is, als van te voren bij de afvaardiging in de mindere vergaderingen de neuzen geteld zijn: wat voor kracht heeft dan zo'n beslissing? Wanneer in een tuchtzaak als die van ds. Van der Ziel, die zo intensief ons kerkelijk leven beroert, een besluit valt met 14 tegen 13 stemmen dan is het in strijd met de meest elementaire begrippen van kerkelijke wijsheid en zedelijk gezag van besluiten, om te eisen dat de 13 nu de 14 zullen volgen. Art. 31 eerste lid kan een tirannieke macht worden in handen van een soms zeer geringe meerderheid. Het is eenvoudig in strijd met het ontstaan en de geschiedenis van de vrijgemaakte kerken om dit geneesmiddel te propageren. Ik schreef in 1944 samen met coll. v. d. Stoel een geschrift „Overstemming of overeenstemming”. De weg, die wij toen wazen, lijkt mij nog altijd gezond: we stelden ons achter F. L. Rutgers, die in plaats van het hiërarchisch beginsel van overstemming, dat van overeenstemming propageerde. In de ruim twintig jaar, dat de vrijgemaakte kerken nu bestaan, is tegen dit beginsel vaak gezondigd.

Intussen: de moeite is er en hebben veel facetten. Ze zijn eenvoudig niet onder één noemer te vangen. Iedere poging ze te reduceren tot één centrale zaak, moet falen. Neem twee in het oog springende punten: de kwesties rond het gezag van de belijdenis spitst men nogal eens toe op de publicatie door ds. B. Telder van zijn boek „Sterven en dan”. Daarnaast is een andere kwestie: de samenspreking, waarover het bij ds. A. v. der Ziel ging. De realiteit is echter, dat Van der Ziel zich nooit voor de mening van Telder heeft uitgesproken en omgekeerd ds. B. Telder nimmer een warm voorstander van hereniging met de synodale kerken is geweest. Men kan de moeite eenvoudig niet onder één noemer vangen. Wie dat wel doet, draagt niet bij tot de oplossing, maar verwringt de zaak. Neem de kwestie-Goossens: ze heeft hier en daar een belangrijke rol gespeeld en mede bijgedragen tot de moeite. Ze is noch bij de kwesties rond de belijdenis noch bij die van de samenspreking onder te brengen.

Nu gaat het mij in dit artikel er niet om aan te wijzen, waar dan wel de oorzaken van onze moeite liggen. Daar zou heel wat over te zeggen zijn. Evenmin ben ik in staat de weg te wijzen om er uit te komen. Het is m.i. wel mogelijk op enkele punten van belang te wijzen. Eén daarvan heb ik aangeduid in de titel van dit artikel. We krijgen momenteel in ons kerkelijk leven op veel plaatsen met een schisma te maken. Ik heb al eens eerder in dit blad erop gewezen, dat het niet zo eenvoudig is uit te maken, wat een schisma (het griekse woord voor scheuring) is. We vinden het in de Schrift in de eerste Corinthiërsbrief. Zie 1 Cor. 1 : 10; 11 : 18, 19 en 1 Cor. 12 : 25. Het is niet gemakkelijk te zeggen, wat hier met schisma wordt bedoeld. Duidelijk is, dat de gemeente te Corinthe nog niet definitief was gescheurd. Er waren wel groeperingen in de gemeente, die zich tegenover elkaar opstelden. Het merkwaardige is voorts, dat de schismata, waarover Paulus in 1 Cor. 1 spreekt, van een andere aard zijn dan die in 1 Cor. 11 en 12. In de beide laatste hoofdstukken had het schisma sociale oorzaken. Van Stempvoort, die diepgaande studie heeft gemaakt van de situatie te Corinthe, schrijft: er openbaart zich hier „in de samenkomsten der gemeente ernstige verdeeldheid”¹⁾. Hij is verder van oordeel, dat er „een dieper liggend verband” kan zijn tussen de schismata, waarover Paulus in deze hoofdstukken spreekt en

het schisma in hoofdstuk 1. In hoofdstuk 1 „groeperen de gemeenteleden zich om personen”. Wel leven de groeperingen nog „binnen de locale Gemeente”. Het is frappant, dat Van Stempvoort tot de conclusie moet komen, dat het onmogelijk is te zeggen, welke dieper gaande verschillen er tussen de groeperingen rond Paulus, Petrus, Apollos en Christus waren. Ze worden eenvoudig met die namen aangeduid. Van Stempvoort noemt het niet duidelijk zijn van deze modaliteiten „een gevoelige lacune”. Ik weet niet of dit wel zo'n ernstige lacune in onze kennis is. Zou de Heilige Geest ons daardoor niet willen leren, dat er metterdaad geen diepgaande leerverschillen in Corinthe waren en dat daarom die groeperingen rond personen juist te schuldiger zijn? Een feit is, dat deze brief ons kan leren, dat zowel persoonlijke als sociale factoren een grote rol spelen in schismatische situaties. En wie, die ons kerkelijk leven de laatste twintig jaar heeft meegeleefd, zal niet erkennen, dat dit metterdaad belangrijke factoren zijn?

Schismatische situaties hebben zich in de kerk in de loop van haar lange geschiedenis meermaalen voorgedaan. Augustinus heeft al zijn krachten ingespannen het schisma in de Noordafrikaanse kerk tussen de donatistenkerk en de Catholica te overwinnen. Hij riep er zelfs, met beroep op het „dwingt ze om in te gaan”, de overheid bij te hulp. De Gereformeerde Kerk heeft meermaalen plaatselijke schismatische situaties gekend in de zestiende en zeventiende eeuw. Voetius schrijft er breed over in zijn beroemde „Politica Ecclesiastica”. Ook de afgescheidenen hebben ze gekend. Feitelijk was het bestaan van de kruisgemeenten naast de christelijk afgescheidenen van 1837 tot 1869 zulk een schismatische situatie, waarin, evenals te Corinthe, persoonlijke en sociale factoren een grote rol speelden. Wezenlijke leergeschillen waren er niet.

Hoe moeten zulke schismatische situaties worden overwonnen? Het is frappant, dat Van Stempvoort na zijn diepgaand onderzoek naar de schismata in Corinthe tot de conclusie komt, dat het moeilijk is aan te wijzen op welke speciale manier Paulus het schisma bestreed. Hij zegt: „de apostel pakt de toestand niet volgens vaste schematiek aan”. „Een bepaalde eenheidsleus bezigt hij niet”. Hij gaat alleen concreet op de aanwezige situatie in vanuit de volheid van het Evangelie. Hoogstens kan men de kracht van zijn samenbindende prediking zoeken in „het gezag en de opdracht, waarmee hij het Evangelie van het kruis doorgeeft”²⁾. Dit kan allen bemoedigen, die in deze tijd vol schismatische spanningen het evangelie hebben te verkondigen. Niet zich afzetten tegen het schisma houdt de gemeente bijeen, maar de eenvoudige en krachtige prediking van het kruis en de opstanding van de Here Jezus en het van daaruit ingaan op de concrete noden van het mensenleven. Paulus heeft het, aldus Van Stempvoort, niet gezocht in een bijzonder accent op de Schrift als eenheidsfactor, op het ambt of op iets anders. Hij heeft het evangelie met volmacht en kracht verkondigd. En daarbij liet hij zien, dat door de wijsheid van het evangelie, die dwaasheid voor de mensen is, de wijsheid van de opgeblazen Corinthiërs werd te niet gedaan.

Schismatische situaties zijn af te bidden: ze verwoesten de gemeente en brengen het evangelie in opspraak bij die buiten zijn. Wie in zijn ambtelijke praktijk wel eens met zulke situaties van doen heeft gehad, weet hoe krachtenverterend ze zijn en welke schade ze berokkenen aan het leven der gemeente. Meerdere vergaderingen krijgen soms met deze situaties te maken. Het is opmerkelijk met welk een geduld de dienaren des Woords in de oude Gereformeerde Kerk na haar vestiging in ons land in 1572 deze hebben bestreden. Men moet er de Acta van de provinciale synoden van Zuidholland in de editie van Reitsma en Van Veen maar eens op nalezen. Op synode na synode zijn ze behandeld en altijd weer zocht men zijn kracht in de accommodatie, het neerleggen van de geschillen.

Slechts eenmaal heeft men in de oude Geref. Kerk met de botte bijl door de schismata heen gehakt. Dat was na de syn. van Dordrecht toen men de overheid te hulp riep en met de sterke arm de kerk zuiverde. Daardoor riep men een remonstrantse tegenkerk in het leven, die tot op vandaag is blijven bestaan. Het was de methode van Augustinus op het einde van zijn strijd tegen de donatisten. Ik denk dat niemand onder ons aan de overheid deze macht in de kerk zal willen toekennen.

Meerdere vergaderingen kunnen in een moeilijke situatie geraken, wanneer zij een plaatselijk schisma te behandelen krijgen. Iedere dienaar des Woords heeft in deze tijd een bepaalde „ligging” en sympathieën naar de één of naar de

andere zijde. De schismatieke partijen verwachten „supporters” op de classicale en synodale vergaderingen. Wie echter zijn verantwoordelijkheid kent, zal zo onpartijdig mogelijk trachten te handelen, al is dat niet altijd gemakkelijk. We zijn op kerkelijke vergaderingen geen engelen, maar mensen van vlees en bloed. Er is groot geduld in zulke zaken nodig. Meestal is aan zulke schismatieke situaties een lange partijstrijd in de gemeente voorafgegaan, de posities zijn afgebakend en verzoening is moeilijk. Toch dient deze hen, die hier te arbeiden hebben, voor ogen te staan. Soms worden zulke zaken al uitgevochten bij de constituering van de classicale vergaderingen. Het gaat er dan om, wie erkend zal worden als wettige kerkeraad: de bestaande kerkeraad of de groepering, die zich daartegenover opstelde. Ik heb de indruk, dat er onder ons geen duidelijke kerkrechtelijke inzichten bestaan over wat hier aan de hand is en dat hier soms vrij willekeurig wordt gehandeld. Realiseert men zich wel, wat het betekent, wanneer een bepaalde kerkeraad of gemeente buiten het „kerkverband” wordt gesloten? In feite wordt de zaak, die het schisma teweeg bracht, op deze manier al uitgevochten op het z.g. „formele” punt van de al of niet toelating tot het kerkverband. Omdat hierbij zoveel op het spel staat, is de afhandeling van de zaak bij voorbaat onder zware spanning gezet en is een rustig gesprek met partijen en diepgaand overleg bij voorbaat gefrustreerd. Realiseert men zich wel, wat het betekent niet tot het kerkverband te worden toegelaten? Is het buiten sluiten van een bepaalde gemeente louter een organisatorische zaak? In 1944 besloot de generale synode van Sneek/Utrecht inzake de kerk te Bergschenhoek „deze schismatieke kerkeraad met wie zich onder zijn leiding stellen niet langer als Geref. Kerk in het verband der Geref. Kerken in Nederland te beschouwen”. Deputaten voor correspondentie met de hoge overheid dienden deze kerk af te voeren van de lijst van de Geref. Kerken in Nederland. De idee, dat het kerkverband bestaat uit een confederatie van plaatselijke kerken op basis van een „accord van samenleving”, wekt gemakkelijk de gedachte, dat dit nog zo erg niet is. Men schrappt één van de geconfedereerden uit de lijst. Die gedachte zit er bij ons nog diep in. Men besluit in geval van een plaatselijk schisma eenvoudig bij meerderheid van stemmen een plaatselijke gemeente buiten het verband te zetten en een afgescheiden groep toe te laten of omgekeerd. Beseft men dan wel wat men doet? In de dertiger jaren is er binnen de Geref. Kerken een heftige strijd geweest tussen S. Greijdanus enerzijds en H. H. Kuyper en dr. M. Bouwman anderzijds over de bevoegdheid van de meerdere vergaderingen. Greijdanus verzette zich met hand en tand tegen tuchtoefening door meerdere vergaderingen binnen plaatselijke kerken. Hierbij werd Voetius in het geding gebracht. Deze stond een dergelijke tuchtoefening bij wanbeheer toe (mala administratio). Greijdanus wilde, dat in het uiterste geval een plaatselijke kerk buiten het verband der kerken werd gestoten. Daarna kon de meerdere vergadering hulp bieden aan die lieden, die bij het verband wilden blijven. Daarbij realiseerde Greijdanus zich ter dege — en daar komt het voor ons op aan — dat zulk een buiten het verband stoten in feite excommunicatie was, de zwaarste tuchtoefening, waarover de kerk beschikt. „In het uiterste geval”, aldus

Greijdanus, „kunnen zij het verband met die bepaalde kerk verbreken, en de gemeenschap met haar opzeggen, of verklaren, dat die of die de gemeenschap of het verband verbroken heeft. Dat is ook excommunicatie, evenals het „zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar” van Matth. 18 : 17 ten aanzien van den enkelen persoon”³⁾. „In het uiterste geval”, schreef Greijdanus. Dat wil dus zeggen: nadat ten aanzien van wanbeheer en corruptie van de plaatselijke kerkregering alles was beproefd. Er zouden voorbeelden uit de geschiedenis van de Geref. Kerken zijn aan te voeren, hoever hier het geduld van de meerdere vergaderingen ging. Bij ons doet dit „uiterste geval” zich soms al voor, vóórdat de werkelijke behandeling van de zaak is begonnen. Direct, bij de opening van de zaak, wordt over al dan niet toelating tot het kerkverband beslist. Dit betekent, dat de grote ban of excommunicatie wordt uitgesproken over hele gemeenten en combinaties van gemeenten. De kerkeraad in de classis Alkmaar/Zaandam, die vóór 15 november geen bericht stuurde aan de scriba van de kerkeraad te Broek op Langedijk, werd door deze kerkeraad niet langer als deelgenoot in het kerkverbond van de classis Alkmaar-Zaandam erkend en dus geëxcommuniceerd.

We moeten onderscheiden tussen een schisma en afscheiding van de valse kerk. Het merkwaardige is, dat er in schismatieke situaties soms geheel verschillend gehandeld wordt. Er zijn plaatsen waar al jaar en dag een schisma bestaat en waar men beide partijen lange tijd tot de classis heeft toegelaten. Er zijn ook plaatsen, waar bij het ontstaan van de schismatieke situatie terstond één van beide partijen uit het kerkverband werd gestoten. Had er dan een afscheiding naar artikel 27/29 N.G.B. plaats gehad? In dat geval: wanneer een plaatselijke kerk valse kerk geworden is, is het het ambt der gelovigen zich af te scheiden van degenen die van de kerk niet zijn. Dan is het duidelijk. Zo scheidde met een beroep op art. 27/29 N.G.B. te Kampen zich de groep Harmanny af. Dat is duidelijke positiekeuze, waarbij ik verder de zaak zelf buiten beschouwing laat. Maar als men dit niet doet, hoe wil men dan van een meerdere vergadering buiten verband stelling van de tegenpartij eisen en in feite excommunicatie op de tegenpartij toepassen? Ik las bij ds. Joh. Jansen, dat de classis Londen van de vluchtelingenkerken in de zestiende eeuw met „onuitputtelijk geduld” een gemeente, die buiten het kerkverband stond, bleef aansporen zich aan te sluiten. Moeten wij dan zonder enig geduld van dit verband afsnijden? In de plaatselijke kerk duurt de tuchtoefening over gecensureerden soms jaren vóór men tot de afsnijding voortvaart. En wij zouden in een adembenemend tempo honderden mannen, vrouwen en kinderen buiten de kerk stoten en excommuniceren?

Enschede

R. H. Bremmer

¹⁾ P. A. van Stempvoort, **Eenheid en schisma**, Nijkerk, 1950, blz. 151. Evenals zijn commentaar op Galaten een zeer instructief boek!

²⁾ **A.w.**, blz. 202.

³⁾ S. Greijdanus, **Over gereformeerd kerkrecht** z.j., blz. 26.

innemen, die haar niet toekwam. Ze nam het air aan, alsof ze **boven** alle kerkeraden stond, alsof ze een eigen, rechtstreeks van God ontvangen synodale macht bezat, en alle kerkeraden aan haar gehoorzaamheid verschuldigd waren. Zo kwam ze **er toe, heerschappij te voeren over het erfdeel des Heren**, wat niet eens aan de kerkeraden toekomt, het enige bestuur dat God over de gemeente gaf, en ten aanzien waarvan Hij de leden der gemeente gehoorzaamheid inprentte (Hebr. 13 : 17). Doch ook de bijzondere ambtsdragers mogen er niet aan denken, de baas te spelen en als een zekere overheid over het volk Gods als heersers op te treden — laat staan dan dat zoiets aan de synoden zou toekomen: het verbod in Matth. 20 : 26, Lucas 22 : 26 spreekt duidelijke en scherpe taal.

☆☆☆

Volgens het „gemeen akkoord” in art. 31 K.O. uitgedrukt, is er tussen de kerken een afspraak gemaakt. Die afspraak luidde, dat de meerdere vergaderingen wel besluiten mochten nemen. Maar niet, dat die besluiten aanstonds **rechtsgeldig** zouden zijn. Ware dat het geval, dan zouden, formeel gezien, de besluiten der synoden in niets verschillen van de wetten, door de landsverheid uitgevaardigd. Die zijn rechtsgeldig dadelijk bij haar publicatie in het Staatsblad. Ze eisen terstond gehoorzaamheid. En natuurlijk moet ook van die Staatswetten gelden, dat men er zich aan onderwerpt, **tenzij** ze iets bevelen, dat strijdig is met de gehoorzaamheid, die we de Here verschuldigd zijn.

☆☆☆

Maar hier komt nu duidelijk aan het licht het onderscheid tussen Staatswet en synodebesluit.

De Here heeft aan de overheid een **eigen** macht gegeven. Zij is een macht door de Here over ons gesteld, also dat die zich tegen de macht stelt, **de verordening van God** wederstaat.

Prof P. Deddens †

Zo staat het echter met de synoden niet. Nergens wordt in Gods Woord gehoorzaamheid aan synoden bevolen. En de Heilige Schrift weet er heel niet van dat er synoden zouden moeten zijn, die van de Here autoriteit zouden hebben ontvangen over alle kerken.

Daarom ben ik het geheel eens met hetgeen voor kort ds. B. A. Bos en dr. F. L. Bos over dat punt schreven in hun boekje: „De weg tot eenheid en gehoorzaamheid”. Op pagina 34 lezen we daar:

„Waar we hier dus met een allesbeheersend gezagsprincipe te doen hebben, moet de kwestie zeer scherp worden gesteld. Het is niet in de eerste plaats de vraag of de maatregelen die door een synode genomen zijn op zichzelf in strijd zijn met Schrift en belijdenis, maar de allesbeheersende vraag is of de synode de bevoegdheid heeft bepaalde maatregelen te nemen, ja dan neen”

☆☆☆

We nemen een voorbeeld.

We zijn het als Schriftgelovigen er over eens dat de Paus zich een macht toekent en aanmatigt, die Christus hem niet gegeven heeft. Nu kan die Paus bindende maatregelen nemen, die, op zichzelf beschouwd, naar haar inhoud, helemaal niet verkeerd zijn, maar juist heel goed. En toch mogen we dan die Paus niet als gezagsdrager erkennen, want de onderworpenheid aan de Paus **op zichzelf**, is al in strijd met het Woord van God, afgezien van de vraag of de maatregelen, welke hij neemt, en consciëntie-bindend voorschrijft, in overeenstemming of in strijd zijn met de Schrift.

Als het nu eens niet juist zou blijken te zijn, dat de synode met een bepaald bindend

Kerkeraden, nu is het woord aan U*)

Straks zullen, zo de Here wil, de Acta der Amersfoortse synode aan de kerkeraden worden toegezonden. Reeds hebben de bladen van het verhandelde ter synode min of meer uitvoerige verslagen gegeven; ieder kan dus weten, wat daar gebeurd is. Toch was dat alles nog officieus, eerst met de Acta komt het officieel getuigenis der synode zelve op tafel. Wat zal men er mee?

☆☆☆

't Is volstrekt geen geheim, hoe voorheen veelal het lot der synodale acta was: ze gingen vaak de kortste weg, nl. van de tafel naar 't archief. Buiten de predikant, die er zich af en toe met 't oog op bepaalde kwesties nog eens in verdiepte, bestond er weinig belangstelling voor. Zo'n groot en dik boek ook, men had er geen tijd voor. Bovendien: men wist toch, globaal genomen, de gang van zaken al uit de pers. En men zei of dacht: wij

vertrouwen de synode. Zou ook een eenvoudig ouderling, zou ook een enkele kerkeraad het beter weten dan een vergadering van zoveel eminente knappe mannen? Ten slotte: de wil der synode was voor het besef van velen **wet** geworden.

☆☆☆

Toch was dat niet goed gezien en niet goed gedaan.

Integendeel.

De kerkeraden hebben door deze praktijk een van hun gewichtigste taken verzuimd, nl. **de ratificering van de besluiten der meerdere vergaderingen**, vastgelegd in art. 31 K.O.

Door die plicht en dat recht **niet** uit te oefenen, door het voor te laten komen alsof al wat een synode besloot, nu ook aanstonds kerkelijk **wet** was en gehoorzaamd moest worden, zijn juist de kerkeraden mede oorzaak geweest, dat de synode een positie ging

gezag door Christus is bekleed, dan is het niet de belangrijkste vraag of de maatregelen die zij neemt goed zijn of niet goed, maar dan is het ernstigste feit, dat zij zich een macht en autoriteit aanmatigt, die Christus haar niet verleent, en dat zij dus de Koningsheerlijkheid van Christus over Zijn Kerk aanrandt.

☆☆☆

Dus niet slechts de handelingen van de synode moeten getoetst worden aan Schrift, belijdenis en kerkenordening, maar ook het feit dat een synode **ZEGT** autoriteit te hebben, die bindt, en die bevoegd maakt bindende maatregelen te nemen moet getoetst worden aan Schrift, belijdenis en kerkenordening.

Zou nu blijken dat die pretentie der synode op zichzelf al tegen de Schrift, belijdenis en kerkenordening was, dan zou de synode alleen **DAAROM** al moeten worden tegengestaan.

Daarom **MOET** de eerste vraag zijn, of de bovenomschreven grondstelling, nl. dat de synode een bindende autoriteit van Christus ontvangen heeft; dat ze met bindend gezag door Christus is ingesteld, en derhalve gehoorzaamheid kan eisen en afdwingen, op zichzelf juist is, ja dan neen!"

Volmaakt mee eens. En waarop loopt deze redenering uit? Op de besliste ontkenning, dat de synoden een **eigen** gezag bezitten. Rechtsdraads daar tegen in leert nu dr. F. L. Bos dat een synodebesluit aanstonds bindend is.

De conclusie waartoe deze schrijvers komen op pagina 39 is de volgende:

„De Schrift weet niets van een rechtstreeks ambtelijk gezag van synoden, ja, ze weet van synoden niets.”

☆☆☆

Om deze laatste uitspraak waar te maken, bekijken nu de schrijvers hetgeen ons gemeld wordt in Handelingen 15 inzake het zgn. Apostelconvent nog in de jongste tijd b.v. door prof. Grosheide betiteld als „de eerste synode”. Het resultaat waartoe ze komen is, dat we hier te doen hebben met een besluit van de **Jeruzalemse moedergemeente** (dus niet van een synode!) waarbij uiteraard de Apostelen die te Jeruzalem woonden en bijzonder mandaat des Heren hadden ontvangen, meewerkten.

Ook met deze conclusie gaan we gaarne akkoord.

☆☆☆

De vraag is nu maar: hoever strekt de bevoegdheid van de synoden?

Als ze geen macht of gezag rechtstreeks van de Here ontvangen hebben, dan moet alle bevoegdheid waarover zij beschikken, van mensen afkomstig zijn. En nu beweert dr. F. L. Bos in de „tien stellingen”, feitelijk geheel te niet doende, wat hij hierboven heeft geschreven, dat als de synode een **wettig** besluit (d.i. naar dr. F. L. Bos' nadere verklaring, een besluit genomen met meerderheid van stemmen) genomen heeft, dat besluit **aanstonds rechtsgeldigheid heeft**, en allen zich er voorlopig aan hebben te houden. Dat is dus, afgezien van alle ernstige bezwaren, tegen deze zienswijze in te brengen: de kerkeraad, de **enige** door de Heilige Schrift aangewezen bestuursmacht in de gemeente, heeft het recht, ook in de gewichtigste zaken, die alle kerken raken, b.v. verandering der belijdenis, van die bestuursmacht **afstand** te doen, en die macht over te dragen aan enkele personen, die door de Here met generlei bestuursmacht over de kerken zijn bekleed.

Waar leert ons dit de Heilige Schrift?

Waarom ontleent de kerkeraad het recht, een door God geboden regeertaak aan anderen over te dragen?

Hoe kunnen de kerkeraden verordenen, dat 40, 50 mensen, die samenkomen als afgevaardigden der kerken, niet qua ambtsdragers, macht zullen hebben over **alle** kerken?

Daar zitten we dan, zou het zó gaan, weer in het oude garen gevangen, en zou er weer komen, tot grote ramp voor de kerken, vroeger of later: **een regerende synode**.

Weg met die onschrijftuurlijke gedachte.

☆☆☆

De grote wenselijkheid van synoden betwist niemand.

Een bepaalde bevoegdheid, binnen het door de kerken verleende mandaat aan de synoden, ontkennt niemand.

Het recht der synoden, besluiten te nemen, wordt door niemand geloofd.

Maar wat is de kracht, de waarde van die besluiten? Zijn ze aanstonds bindend, beslissend?

Allerminst.

Dan zouden immers de kerkeraden zich ontdaan, zich losgemaakt hebben van hun eigen opdracht.

De synodebesluiten zijn niet bindend en niet beslissend, maar **voorlopig**.

Daarom sprak men vroeger van het **voorwaard** en het **volgend** oordeel.

Het voorgaand oordeel, zei men, komt aan de synoden toe.

Maar het volgende, het **definitief** oordeel, ligt bij de kerkeraden.

De kerkeraden hebben de synodebesluiten te ratificeren, gelijk de regeringen ratificeren, wat voorlopig door haar gezanten is vastgelegd.

De kerkeraden moeten, overeenkomstig 't „gemeen akkoord” die besluiten approberen, goedkeuren, bevestigen, bekrachtigen.

Dat is hun taak.

Om dat te kunnen doen, moeten de kerkeraden de synodebesluiten **onderzoeken**.

☆☆☆

Geen kerkeraad zegge dus: geen tijd, of: de synode zal het wel weten, het zal wel in orde zijn.

Want, zo zegt art. 7 der Ned. Geloofsbelijdenis, terwijl wij geloven, dat in de Heilige Schrifture de wil van God volkomen vervat is, en het verboden is daaraan iets toe of af te doen, anders staat het met der mensen schriften, hoe heilig ze geweest zijn. Die mag men niet gelijkstellen met de waarheid Gods, van die geldt niet: het is verboden daaraan iets toe of af te doen.

En waarschuwend voor het kritiekloos aannemen van hetgeen door mensen is opgesteld noemt dan de Belijdenis uitdrukkelijk ook de conciliën, decreten en besluiten met het motief: want **alle mensen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelve**.

☆☆☆

De synodebesluiten ontvangen dus het fiat der kerkeraden **na nauwkeurig onderzoek**.

Zijn ze conform Schrift en kerkenordening, dan dienen ze, naar de afspraak, aanvaard.

Zijn ze in strijd met Gods Woord of de kerkenordening, ze moeten verworpen.

Hier ligt dus voor de kerkeraden een belangrijk, maar niet te ontkomen of te verwaarlozen taak.

*) Dit artikel werd door Prof. P. Deddens vlak na de Amersfoortse synode in Dienst, 2e jaargang no. 9-10, pag. 135, gepubliceerd. Het is nog ten volle actueel. Speciaal na de Amersfoortse synode van 1967. Daarom plaatsen we het onveranderd en volledig opnieuw in „Opbouw”. Red.

BOEKAANKONDIGING

Zoals in Opbouw reeds werd aangekondigd verschijnt over enkele dagen de brochure: **De jongste „reformatie” in Kampen**.

In deze brochure wordt uit de officiële bronnen — kerkeraadnotulen, brieven, rapporten enz. — een verhaal gegeven van de kerkscheuring welke in juni van 1967 in Kampen plaatsvond. Deze brochure, een zeer duidelijk en vlot leesbaar geschrift, werd in opdracht van de kerkeraad geschreven door ds. Visee.

De prijs ervan is f 4,80.

De eerste druk van het geschrift was reeds uitverkocht vóór ze verscheen!

Bestelt aanstonds een exemplaar. U kunt dit doen via uw boekverkoper of door f 4,80 over te maken op giro no. 863014 van de Ned. Middenstandsbank te Kampen t.g.v. Drukkerij Zalsman.

TE BERDE

Een dagvaarding is een mooi ding, een machtig mooi ding. U denkt er misschien anders over? U denkt misschien allereerst aan deurwaarders, rechters en boetes en dat doen wij ook wel, maar toch houden wij vol dat een dagvaarding een prijzenswaardig ding is. Wij zouden zelfs de hele maatschappij met inbegrip van het kerkelijk leven willen adviseren meer en meer gebruik te maken van dagvaardingen.

U moet weten, beter gezegd: U moet eens letten op de eerlijkheid van zo'n dagvaarding. In dit geschrift wordt precies gezegd waarvan men U verdenkt. U wordt op die-en-die dag voor de rechter geroepen omdat U die-en-die daden gedaan hebt en die-en-die daden in strijd zijn met die-en-die bepalingen. We zouden zeggen: duidelijker kan het niet, precies de feiten en de kwalifikatie van het misdoen.

Er is echter nog een reden om de dagvaarding te bezigen behalve op grond van zijn duidelijkheid, dat is: men krijgt behoorlijk de tijd om zich op het antwoord te prepareren. Het is mogelijk dat de feiten anders liggen dan beweerd wordt, het is ook mogelijk dat de feiten door een andere belichting geen overtreding betekenen, enz. We zullen geen opsomming geven van alle mogelijkheden van verweer, hoofdzakelijk is: men wordt niet onverwachts besprongen. Kom daar eens om in de maatschappij. Nou ja, kan men zeggen, dat is die „wereldse” maatschappij en daarom zeggen wij maar meteen erbij: kom daar eens om in de „Christelijke” kerken?

We hebben het nog niet zo lang geleden beleefd dat één van de afgevaardigden naar de Generale Synode onverwachts werd besprongen door middel van een geheime instructie. Zoiets is onmogelijk bij het wereldlijk recht, waarbij we direkt aantekenen dat dit geen speciale verdienste is van het koninkrijk der Nederlanden, maar een algemeen erkend rechtsbeginsel dat zijn gelding heeft in alle beschaafde landen van de wereld.

Kortgeleden beleefden we het dat een classis plotseling — dankzij het middel van de instructie — gesteld werd voor het probleem of zij niet tot één der kerken van de classis het verzoek moest richten om te handelen met z'n predikant-onttekenaar — U begrijpt de terminologie! — naar aanleiding van de Open Brief. Geen der afgevaardigden kon ruggespraak houden en helaas is deze classis niet zo verstandig geweest om alleen al om deze reden deze zaak van de classistafel te vegen.

Nog erger is het verzoek: handelen met de predikant. De terminologie is heel onschuldig maar ondertussen houdt dit „verzoek” toch maar zoveel in dat deze predikant van het een en ander verdacht wordt. Waarvan hij wordt verdacht, zou die predikant zich wel eens misgaan hebben wordt niet gezegd, dat moet blijkbaar de kerkeraad van die gemeente maar uitzoeken. Ook al en ook al zou hij wel eens in de rechte leer een bocht genomen hebben, dan nog zou die kerkeraad tegen die classis moeten zeggen: welke bezwaren hebt U tegen onze predikant. Laat staan als deze predikant meer dan een tiental jaren z'n gemeente trouw gediend en in de classis z'n classisbeurten normaal vervuld heeft en niemand ooit in deze jaren een aanklacht tegen hem heeft ingediend.

Zeggen wij nu iets bizonders? Hebt U een speciale juridische knobbel nodig om het onrecht in deze handelingen in te zien?

Westerhuis

Over vossen gesproken

U kent de fabels van La Fontaine?

Al zou u ze niet allemaal meer kennen (waarom eigenlijk niet?) dan waarschijnlijk wel die van de vos, de kraai en de kaas. Laten we die nog even ophalen, voor wie het vergeten was.

De kraai stal de kaas. De vos beminde de kaas even vurig als de kraai het deed. Maar de vos was, als alle vossen, aan twee dimensie's gebonden. De kraai daarentegen kende de derde dimensie. Dientengevolge vloog hij met kaas en al in een boom. Vlak beneden hem zat de vos, in diep gepeins. Toen opende deze zijn spitse snuit en sprak eerbiedig tot de kraai: iedereen die ik spreek is vol lof over de wijze, waarop u kunt zingen! — Nu was dat een aperte onwaarheid. De kraai zong niet mooi (want hij kon heel niet zingen) en dus sprak niemand daarover. Zeker niet tegen de vos, met wie niemand ooit wilde spreken. Dat wist de kraai allemaal drommels goed. Hij bedacht het alleen te laat. Want juist toen hij begon te zeggen: jaja, dat zingen van mij is niet mis — viel de kaas uit zijn bek. Natuurlijk in de poten van de vos, die het had zien aankomen. Waarmee gezegd wil zijn: wacht u voor de tong, die u vleit. En kijk uit voor vossen.

—o—

Nu krijgt u de vos niet elke dag te zien. Hij zal u dus niet gauw een compliment over uw zingen maken — zelfs al zingt u vrij behoorlijk. Maar als u hem ooit zou ontmoeten, dan is dat een geweldige beleving. U krijgt hem alleen te zien wanneer u daar jarenlang tevergeefs naar hebt uitgekeken, en juist de hoop hebt opgegeven. Op dat ogenblik. Maar al weet u zijn verblijfplaats, zijn dagelijkse gang en zijn nachtelijke doelen, u moet van goeden huize zijn om hem in het open veld te betrappen. Dat is meer geluk dan wijsheid.

Mensen die veel avonden op de hoogzit doorbrengen, en uren achtereen zwigend hun ogen en oren gebruiken, krijgen de vos Reinaerde meermalen te zien. Zelfs te horen: speciaal in de bronstijd horen zij de rekel door de ijle februarinacht uren ver keffen.

Van die datum af houdt de jachtschut alle bekende vossen-burchten in de gaten. Hij verijdert takken en bladeren zodanig, dat hij op zijn dagelijkse tocht van goede afstand met de kijker kan zien, welk hol „be-lopen” is. Want het vossenpaar richt verschillende burchten gelijktijdig in, en elke burcht heeft diverse uitgangen. U herinnert zich de spreuk „vossen hebben hollen” — ze kunnen elk ogenblik onderduiken. Zou een hol tegen werptijd door mensen gevonden zijn, dan geeft het vossenpaar het direkt prijs; het heeft reserves achter de hand. Het verdeelt zijn jongen zelfs graag over diverse hollen! En tien tegen een, dat het nest van 3-6 blinde jongen ter wereld komt in een reserveburcht, waar de scherpzinnigste jachtschut nu net niet aan gedacht heeft. Maar dat is niet erg. De schut heeft namelijk zijn brandgangen tijdig geëgd, en neemt dagelijks de prenten op. Als hij nu langzamerhand diverse sporen uit tegengestelde richtingen naar eenzelfde vak ziet lopen, en uitrekent dat deze lijnen elkaar alle op één punt gaan kruisen, is hij zeker van zijn zaak. Hij beweakt dat vak als zijn beurs — en pas na enkele weken slaat hij toe. Want vossen moeten zeer kort gehouden worden, zal er wild overblijven.

Wanneer dan op een vroege morgen toegeslagen wordt, loopt de schut met enkele jagers of helpers rechtstreeks naar het kruispunt der lijnen; vaak midden in een ondoordringbaar zaaivak. Is dit punt juist bepaald, dan treffen ze elkaar boven op de burcht. Die is trouwens vaak al te ruiken aan de halfopgegeten kadavers van hazen, konijnen, fasanten, zelfs jonge reeën, duiven en bodembroeders. Want de rekel is niet spaarzaam, als hij eenmaal „slepen” moet voor zijn moertje, dat enkele weken onder de grond blijft. Alle toegangswegen tot de burcht worden snel opgespoord en afgezet: hetzij dichtgegooid, hetzij van een kledingstuk voorzien, dat de menslucht in de pijp doet dringen en deze onbegaanbaar maakt.

Dan wordt een van de pijpen opengelegd. Ja, dat heet opengelegd. En dat is vlug gezegd — maar ik heb pijpen gezien, die meer dan een meter diep en soms zes tot tien meter ver moesten worden „opengelegd”. Daar worden vaak kubieke meters zand verplaatst, en diverse bomen met wortel en al omvergehaald. Bij beurte graven de mannen of staan met het geweer op post. Wordt eindelijk de laatste wijkplaats bereikt, dan kan de familie met een explosieve vlucht trachten te ontsnappen, of dan kunnen moeder en welpen stuk voor stuk worden ingerekend (maar tel uw vingers na, voor u aan een vos komt!), of ook — terwijl het overleg nog plaats vindt — kan de familie een stiekem achterdeurtje opengraven en zich bescheiden maar overhaast terugtrekken. Er zijn er altijd die de aanslag overleven.

D. W. L. Milo

En dat is goed ook. Want de vos zorgt voor het opruimen van veel ongedierte, muizen vooral, ook engerlingen en insecten. En weet u, dat de vos bessen eet? Bijzonder belangrijk is, dat de vos al het zieke wild feilloos opruimt. Is er leverbotziekte onder uw hazen, of myxomatose onder uw konijnen — de vos grijpt in en voorkomt een epidemie.

Bij de najaarsdrijfjachten maakt hij nog wel eens kans, zelf op het tableau te komen. Er zijn vakken, waar de wildschut met zekerheid kan voorspellen, of zich een vos zal laten uitdrijven. Maar een uitgedreven vos is nog geen geschoten vos. Als hij de kans krijgt, ontsnapt hij op een post waar iemand juist stond te laden. Of te dromen. Of ook hij treedt rustig uit, zodra de drift is afgeblazen, en niemand meer mag schieten.

Elke jager is dan ook trots, als hij een vos geschoten heeft. Elke drijver grijnst, alsof hij persoonlijk het wild de schutter in de armen geworpen had. De vos krijgt een speciale fanfare „Vos Dood” — en de jager mag straks een rondje geven.

Dat mag dan ook wel. Want de vos heeft in ons land geen vijanden meer, die hem aankunnen. Als de mens hem niet kort houdt, loopt de vos hem zo maar uit de hand. Ten koste van een flink stuk van onze fauna.

Een jachtschut zag eens — buiten bereik van zijn geweer — drie reeën bakkeleien met een vos. In de kijker zag hij, hoe de vos steeds uitvallen deed naar een reekalfje. Al kibbelend kwam het groepje toch langzamerhand in de richting van de schut. Na een kwartier achtte deze de tijd rijp, om met zijn schot in te grijpen. Vos dood — reekalf gespaard. — Een boer uit ons dorp miste een paar winters geleden elke morgen een witte leghorn. Bleef een jager in de hooiberg waken, dan kwam hij thuis met een verkoudheid, maar zonder vos. Maar zó was het erf weer vrij, of de leghorns verdwenen op mysterieuze wijze. Het gehele koppel zong het liedje van de tien kleine negertjes. — Een familie in de omgeving was erg blij met een partij leuke eenden in hun vijver, waaronder een heel stel berberis-eenden. Die schenen het lekkerste te zijn — want in één week waren alle Berberis vertrokken. — Eens zag ik van een hoogzit, 's morgens voor zonsopgang, een vos een haas besluipen, dat in de rogge zat te ontbijten. Het haas wist op het nippertje te ontkomen, rende onder me door. De vos maakte kegel, oogde zijn verliespost na, liet zich weer op vier voeten zakken en sukkelde mistroostig weg. Zijn verdriet duurde niet lang: enkele ogenblikken later vond mijn kogel de weg naar zijn hart.

Zo heb ik meermalen de vos waargenomen: als hij de voerplaats van de varkens nazocht, of als hij op muizen in de rogge jaagde, of als hij mediterend langs de bosrand struinde, of geluidloos in het maanlicht zijn mysterieuze dans uitvoerde. Ja, dat laatste ook, die vossedans. Zonder aanwijsbare oorzaken

maakt de vos hoge sprongen en draait hij pirouettes. Niemand weet waarom. Misschien zichzelf ook niet.

Eenmaal zat ik met mijn Veluwse vriend Roelof op een hoogzitje te wachten op een reebok. Toen verscheen, bij heldere dag, van rechts een grote goudgele vos op het toneel. Kwam op van rechts, heet dat. We zagen het tegelijk. Mijn vriend Roelof kon zich niet bedwingen en zei hardop: een vos! De aangesprokene spitste zijn oren, trok zich bescheidenlijk terug in de dekking nog eer het schot kon knallen, en liet zich niet meer zien.

En eens hebben wij een vos op de klem gevangen, die met achterlating van een teen wist te ontkomen. Twee en een half jaar later werd, op kilometers afstand, een oude rekel geschoten, die een teen miste.

—o—

Dat vangen van een vos eist trouwens goede papieren. Want uw listigheid moet groter zijn dan die van de siangen, groter dan die van de vossen. Als u in de statenvertaling leest, dat Simson in een boze bui driehonderd vossen ving — om het koren van de Filistijnen in brand te steken — kunt u beter aan jakhalzen denken, zegt Van Deursen.

Toen Nehemia de muur van Jerusalem herstelde na de ballingschap smaalden zijn vijanden: als er maar een vos tegenop springt, valt de boel in elkaar. — Want vossen en bouwvallen horen bij elkaar. Jeremia klaagde, dat de berg Sion zo woest lag, dat de vossen er huisden; dat was omdat de tempel verlaten en in puin lag. — Ezechiël vergeleek Israëls valse profeten met vossen in bouwvallen: wel profeteren, maar dan weg wezen. — En inderdaad trekt de vos zich graag terug ver buiten de mensenwereld, het liefst in onbegaanbaar terrein.

De bekende kleine vossen in het Hooglied — die de bloeiende wijngaarden bederven en deswege gevangen moeten worden — worden gezien als kerkelijke zonden, ketterijen of dwaalleraars: deze stelen de vruchten des Geestes en verteren zo het geestelijk leven. — Daar doelde blijkbaar ook Ezechiël op: op vijanden niet buiten maar binnen de kerk. Zo kunt u de Heiland verstaan, die Herodes Antipas uitschold voor vos. „Zegt die vos”. Herodes, die Johannes de Doper onthoofdde, die in overspel leefde, en naarstig naar de Heiland informeerde, deze Herodes was een zoon van Abraham, een bondskind. Maar hij speelde uit eigenbelang onder een hoedje met de romeinse bezetter, ten koste van zijn volk. Zijn verraderlijke listigheid bleek bijzonder, toen hij vriendschap sloot met Pilatus (Luc. 23 : 12 - Hdl. 4 : 27). Hij heeft de Heiland bespot en zo Zijn passiegang verzaard. U moogt rustig aan deze vos denken, zovaak u het spreekwoord hoort:

als de vos de passie preekt,
boer, pas op je ganzen!

—o—

En dan heeft de vos nog een eigenschap, die u nooit zou vermoeden. Hij is ongelooflijk ijdel. Zijn nachtelijke dans houdt het midden tussen binnen- en buitenpret, maar staat in elk geval in verband met zijn ijdelheid. De vos slaat toe wanneer hij zeker is van zijn zaak, want hij kan geen mislukking velen. Hij lacht tegen de jager, wiens geweer juist leeggeschoten is. Hij maakt geen haast voor de honden, want die laat hij vastlopen. Hij is in staat om „dood” in een autokoffer te worden gelegd, en straks thuis tussen de schoenen van de jager door te flitsen.

Hij liep de vorige maand door onze tuin te paraderen — zo van: zien jullie me goed? En de vorige week stal hij een verse haas uit onze garage — zo iets als water halen uit Bethlehems put. Een huzarenstukje, al zegt de schrijver het zelf.

Tenslotte zijn visitekaartje (om een vies woord in een net blad te vermijden). Als hij dat kwijt moet, legt hij het niet bescheiden onder een struik, in een heiplag of zo. Nee — dat wordt voorzichtig gedeponereerd op een afgezaagde boomstronk, op een zwerfkei, op een kruispunt van de weg, in elk geval zo, dat het opvalt. Eenmaal op onze stoep. Ge-garneerd met bessepitjes. Toppunt van ijdelheid.

zelfverheffing te vervallen, die daar roemt in de eigen krachten van de mens, die zichzelf wel zal verlossen... Ge kunt hier zien, hoe bitter de Heere wraak oefent over hen, die het duidelijke schrift, het handschrift van het evangelie-der-vrije-genade-om-niet uitwissen, of ook maar verbleken laat, en hoe erg het voor de kerk er op aankomt, haar rechtzinnig geloof in Christus' borgtochtelijk lijden onvervalst en onvermengd te handhaven. En hoe gevaarlijk het is als de christen zijn eigen stijl verliest, aan allerlei synthese zich overgeeft, met iedereen meedoet, en zo de spraak der eigen belijdenis meer en meer verzwakt of disputabel stelt. Soms doen zelfs kerken daaraan mee. Hun "leiders" beginnen gewoonlijk ermee. Zij wissen het handschrift der belijdenis van de soevereine, kopende, vrijmachtige genade uit, en laten de inkt ervan verbleken. Het oordeel zullen ze dragen: God laat zich niet bespotten: als de Heere door het evangelie roept, dan roept Hij in verheven goddelijke ernst: hij laat zijn ere aan geen ander geven. Het evangelie der milde genade is tegelijk de strengste boodschap; ze wil niet vertreden zijn.

II. Dreigt dit oordeel ook ons? Ja zeker. De TIJD van dit oordeel is eigenlijk ook en juist onze tijd. De profeet zegt: "te dien dage". Dat betekent in de eerste plaats: ten dage van de komende oorlog tegen Jeruzalem. Straks komen immers de Chaldeeën; en dan zal bij hun invasie de stad Jeruzalem worden ingenomen. De profeet ziet dus allereerst op de tijd der aanstaande belegering van Jeruzalem, naar haar gevolgen: de inneming der stad, de wegvoering der burgers, de ballingschap. Maar tegelijk ziet hij vervolgens ook op een andere dag. Het profetisch perspectief ziet al Gods oordelen in een lijn liggen. Eerst komen de Chaldeeën: later komen de machtige heidense koninkrijken, die b.v. Daniël aanschouwt: dan komen de Romeinen, eindelijk komt de Antichrist. In vers 8 spreekt de profeet dan ook van een grote universele slachting; de Heere zal zich een slachtoffer bereiden, de vogelen zullen "het vlees der groten eten". Later knoopt Johannes op Patmos zijn profetie daaraan vast, als hij spreekt over het laatste oordeel.

En nu leven wij vandaag onder het Nieuwe Testament; wij leven "in de laatste dagen". Dat wil zeggen: juist onze tijd is de beslissende, de eschatologische; wij hebben met dit alles te doen, wij, die thans leven onder het Nieuwe Verbond. In het Nieuwe Testament staan de snaren nog strakker gespannen dan onder het Oude: de einden der eeuwen zijn op ons gekomen; het gaat dus ons rechtstreeks aan, wat hier Zefanja zegt.

III. Juist daarom kunnen tenslotte juist wij verstaan, hoe algemeen het hier gedreigde oordeel is. Bij het oordeel, dat de Chaldeeën brachten, de vijanden uit Babel, de machten van "het Noorden", Pan-aziaten, bleven nog zeer velen in het leven. Toch wordt eenmaal zeker vervuld wat de profeet hier zegt, dat nl. de Heere allen zal vinden. Allen die over de drempel springen. Met een lantaarn zal de Heere Jeruzalem doorzoeken, om alle "onderduikers" uit hun schuilplaats weg te halen, zegt vers 12. Dat zal dan geschieden, als men in de jongste dag roept: bergen valt op ons, en heuvelen bedekt ons. Geeft ons een schuilplaats, roepen ze dan, zij, die het bloed des kruises onrein geacht hebben. Maar de lantaarn des Heeren zal te dien dage ze allen ontdekken en vinden. In de jongste dag, als het grote avondmaal van de dag van 's Heeren toorn wordt aangericht, zal de Heere allen ten ondergang brengen, die zich hebben afgewend van het enige bloed, welks vrucht niet door ons wordt "gekocht", maar dat alleen koopt, uit eigen recht, en eigen kracht, en uit Gods soevereine genade.

Daarom zeggen we tot u: vraagt om de kracht van dat bloed. Wist zijn rode schrift niet uit. Ziet niet naar onder de drempel, naar het bloed der menselijke zelfverlossing, maar ziet op naar boven de drempel, ziet op naar het bloed van het aan het kruis verhoogde Lam, dat alleen reinigt van de zonden. Het evangelie der vrije genade laat zich met geen ander evangelie verbinden; het wil alleen gelden, en onbeperkt; en de genade der rechtvaardigmaking-om-niet is met een andere verlossing niet te verbinden. Laat ons daarom toevlucht nemen tot dat bloed, dat alleen in de weg des geloofs ons tot een kracht der zaligheid wordt. Want er is maar één subject der verzoening en der borgtochtelijke daad van kopen; niet wij zijn dat subject, doch God. Niet wij waren de Heere met de wereld verzoenende, maar God was in Christus de wereld met zich verzoenende. Juist andersom. Want die, die geen zonde gekend heeft, die heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheids Gods in Hem. Een ander evangelie is er niet; en ook geen andere Naam dan die van Jezus Christus, om ons te verlossen. Amen.

Sunday, September 28, 1947
Prof. dr. K. Schilder
Radio Station K-S-O-O
Sioux Falls, South Dakota.

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Utrecht-N.W.: ds. W. G. de Vries te Helpman.

BEDANKT: voor Heemse (2e pred.): ds. R. Houwen te Hattem; voor Smithville (Can.): ds. H. Mostert te Harderwijk.

Ds. S. S. Cnossen. Wegens vertrek naar Alkmaar-Broek op Langedijk, nam ds. S. S. Cnossen op zondag 7 januari j.l. afscheid van zijn gemeente te Groningen-Oost met een preek over Hebr. 10:35-39. De volgende avond nam de gemeente in een samenkomst afscheid van haar predikant.

Ds. R. Keesenberg. Woensdag 10 januari j.l. werd kand. R. Keesenberg van Zwolle, beroepen als missionair predikant in Zuid-Afrika door de samenwerkende kerken van het Zendingconvent Zuid-Holland, te Leerdam in zijn ambt bevestigd. Ds. W. Vis bediende het Woord uit Matth. 28:18-20, waarna ds. P. Veldstra de bevestiging verrichtte. Vervolgens deed ds. Keesenberg intrede met een preek over Hand. 8:26-40. Na de dienst werd hij door verschillende afgevaardigden toegesproken.

Wormerveer. In totaal 29 belijdende en doopleden van de kerk te Wormerveer hebben zich onlangs onttrokken aan opzicht en tucht van de kerkeraad aldaar. Zij hebben deze kerkeraad meedegeëld hem niet langer als hun door Christus gegeven ambtsdragers te kunnen erkennen, omdat „de kerkeraad de christelijke gemeenschap met ons en met de getrouwe zusterkerken heeft verbroken”.

In dit verband wezen zij op het voorbehoud van de kerkeraad m.b.t. de kosten van het kerkverband en op de uitspraak van de kerkeraad zich na de heen-zending van ds. B. J. F. Schoep niet meer vertegenwoordigd te achten op de generale synode te Amersfoort-West.

Bovendien laakten de zich onttrekkende gemeentelieden het in hun kerkeraad, dat hij de gemeente niet beschermde tegen de leer die wordt uitgedragen in de „Open Brief” waarin wordt getracht de gelovigen los te maken van hun door Christus gewerkte geloofsgehoorzaamheid in de vrijmaking en mee te voeren op een weg die zonder meer leidt tot leervrijheid, los van de gebondenheid aan Gods Woord. Tenslotte wordt de kerkeraad verweten een brief van bezwaarde gemeentelieden zodanig te hebben behandeld, dat een christelijke gemeenschapsoefening onder hun opzicht en tucht niet meer mogelijk is.

De door de kerk te Broek op Langedijk bijeengeroepen classis Alkmaar-Zaandam heeft de kerkeraad van Zaandam (scriba D. Grasdijk) toestemming verleend deze leden van de kerk te Wormerveer tijdelijk onderdak te verschaffen.

Zending onder Indianen in Brazilië. De Can. Ref. Church te New Westminster, zendende kerk voor de Can. Ref. Churches in het westen, besloot zending te gaan drijven onder de Indianen in Brazilië, zo mogelijk in de staat Mato Grosso. Er zullen pogingen in het werk worden gesteld een zendeling te vinden.

ADRESSEN

Ds. H. Stolk. Roerstraat 36, Dronten. **Nieuw-Lekkerland.** scriba: J. C. de Jong, Punterstraat 3, Nieuw-Lekkerland. **Pieterburen.** scriba: J. Hoven, Broeksteeg 32, Pieterburen; boekh. diakonie: P. Steenbergen, Wierhuisterweg 51, Pieterburen. **Enumatil.** diakonie: G. Huizinga, Hoofdstraat 258, Oostwold w.v.. **Mariëberg,** diakonie: G. J. Odink, Oudeweg 3, Mariëberg (Ov.). **Loenen a/d Vecht.** scriba: J. Misker, Dorpsstraat 18, Loenen a/d Vecht, tel. (02943) 1285; regeling kerkdiensten: C. J. Verkerk, Van Lijndelaan 5, Loenen a/d Vecht,

Redactieleden:
Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenbergen,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementsprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

tel. (02943) 3047. **Monster.** scriba: C. A. van Houwelingen, Duinstraat 3, Monster. **Loppersum.** Penningm. - boekh.: J. Wildeman, Sjuxumerweg 36, Loppersum, tel. (05967) 201; diakonie: G. Doorn, Zeerijperweg 16, Loppersum. **Warffum,** boekh.: J. Folkersma, Zuiderhorn 34, Warffum, tel. (05950) 2015. **Kolhorn.** scriba: K. Hoolsema, De Wilsreed 1, Kornhorn. **Hoogkerk.** scriba: J. Hooiveld, Industriestraat 81, Hoogkerk; Kerkelijk bureau: Mr. P. J. Troelstrastraat 10, Hoogkerk. **Zuidhorn:** scriba: P. Zuidhof, Julianalaan 7, tel. (05940) 2221.

Verantwoording giften kerkwerk Waldenzen Italië

Hieronder vermeld ik de giften, die sinds eind november voor dit doel op mijn girorekening binnen kwamen:

J.L. te K. 2 x f 2.50; R.B.-S. te G. f 5.—; W.M.A. te d.H. f 10.—; L.K. te d.H. f 25.—; J. C. S. te R. f 5.—; J.C.V. te V. f 50.—; totaal f 100.—; totaal inclusief vorige verantwoordingen f 10.757.26.

Er zijn weer enige vaste schenkers bij. Mochten er meerdere zijn, die voor deze hulp iets over hebben, dan kunnen zij gireren op mijn postrekening Nr. 50440 - P. Groen, Rotterdam.

Alle gevers en geefsters hartelijk dank!

P. Groen

Boekbespreking

Johan Hidding: Jacht op Taca.

(Uitgave: J. H. Kok N.V., Kampen, 1967, prijs f 4,95.

Dit boek is onlangs als zesde deel in de Edward Smit-serie verschenen. Het is het reëlaas van de avonturen van een scherpzinnig speurder Edward Smit en zijn piloot en trouwe metgezel, Wielema. Door hun jacht op de maker van tijdbommen, met een buitengewoon explosieve kracht, beleven ze vele gevaarlijke avonturen in de Zuidamerikaanse wildernis. Na vele hachelijke situaties en het nodige vuurwerk slagen ze er tenslotte in een organisatie op te rollen, die tot doel had een staatsgreep te plegen.

Hoewel sommige gebeurtenissen wel onwaarschijnlijk zijn, heeft de schrijver het verhaal als geheel tamelijk aannemelijk weten te maken. Daarom zal dit boek voor jongens — en naar het schijnt ook voor sommige meisjes — van tien tot veertien jaar zeker een aardig verjaarscadeau zijn.

Amelink

GARAGE KADIIK

vraagt een energieke

SLIEDRECHT

REMBRANDTLAAN 200

Telefoon (0 1840) 3500

benzinepompbediende

die als verkoper van onze benzineprodukten en smeermiddelen de taak zal hebben een goede service aan onze afnemers te geven. Vakkennis als monteur is hierbij gewenst. Aan deze functie die wij in een garagebedrijf belangrijk achten, is na gebleken geschiktheid een goede honorering verbonden. Leefijd bij voorkeur 25 tot 35 jaar.

Tevens vragen wij een bekwame

automobielmonteur

Een mooie woning is direct te betrekken

PERSSCHOUW

⁴⁾ Het hier volgende artikel is een toespraak die door prof. Schilder tijdens zijn verblijf in Amerika in 1947 voor de radio heeft uitgesproken. Het station was Radio Station K.-S.-O.-O- Sioux Falls, South Dakota; de datum 28 september. Deze toespraak werd gepubliceerd in: **The Sovereign Grace Hour**, Protestant Reformed Churches, Message of September 28 1947. Bij mijn weten werd dit stuk in Nederland nog nooit gepubliceerd.

DES HEEREN OORDEEL OVER DE DREMPELSPRINGERS ¹⁾

"Ook zal Ik tenzelve dage bezoeking doen over al wie over den dorpel springt." Zefanja 1:9a.

Als de kerk in de wereld doordringt, dan is dat een weldaad. Als evenwel de wereld in de kerk binnenkomt, is dat een vloek. Zolang de kerk met het Evangelie tot de wereld komt, heeft zij de belofte van die bekende Pinksterpsalm, waarin beloofd wordt, dat de filistijn, de Tyriër, en ook de Moor, binnen de stad Gods zullen worden voortgebracht. Maar als de kerk haar evangelisch getuigenis nalaat, dan wordt de wereld haar de baas. De Bijbel zegt ons, dat er eenmaal een stad zal zijn zonder tempel. Maar in het eerste geval heeft de tempel de stad vervuld, en zo beheerst. Doch in het tweede geval heeft de stad de tempel overwoekerd. De "stad zonder tempel" is in het ene geval de stad Gods; maar in het andere geval is de "stad zonder tempel" een gewrocht van Satan; het is "zijn" stad, de stad der zonde, de stad van de Antichrist, die in de tempel Gods zal tronen, zeggende dat de mens God is.

Hieraan worden we herinnerd als de profeet Zefanja spreekt over Jeruzalem, dat door de Heere, zijn God, zal "bezoekt" worden met een oordeel over al degenen die "over de drempel springen". We willen enkele ogenblikken tot u spreken over: **DES HEEREN OORDEEL OVER DE DREMPELSPRINGERS**; en van dat oordeel drie punten nagaan: ten eerste: de **REDEN** van dat oordeel; ten tweede: de **TIJD** van dat oordeel; ten derde: de **ALGEMEENHEID** van dat oordeel.

I. In de eerste plaats vragen we, wat is toch de reden van het oordeel, waarmee de HEERE hier Jeruzalem bedreigt? De stad zal worden bezocht door een oordeel: Ik zal "bezoeking" doen, zegt de Heere. En Zefanja noemt meteen de reden van die bezoeking, van dit oordeel: er zijn daar in die stad mensen die over de drempel springen. En speciaal deze mensen zijn het, die de hemelse Koning van Jeruzalem ter neer komt slaan.

Het klinkt een beetje vreemd; is dat nu een zonde, dat iemand over de drempel springt? Wat is daar nu voor verkeerds in?

Men heeft wel eens gemeend, dat hier bedoeld wordt op inbrekers. Die inbrekers zouden dan dieven zijn; dieven, die "van elders inklimmen"; en dit "van elders inklimmen" zou dan ongeveer hetzelfde zijn als "over de drempel" "springen."

Maar die verklaring is onjuist. Een dief zal toegang tot de woning zoeken; liefst niet door de voordeur. Hij zal ook niet over de drempel springen, maar liefst er over heen schuiven, stil en geruisloos, indien hij al niet door een raam inklimt. Ook het tekstverband geeft aan deze opvatting geen steun. Er staat wel, dat zij, die hier bedoeld worden, de huizen van hun heren vullen met geweld, maar dat steunt nog niet de gedachte, dat zij dieven zijn. Een dief zal immers zoveel mogelijk proberen, geweld te vermijden, teneinde even stil weer te gaan als hij gekomen is. En een dief gaat niet speciaal bij zijn heren stelen; hij gaat overal stelen, waar maar iets van zijn gading is. Als hij soms bij zijn heren stelen wil, wel, dan behoeft hij juist niet over de drempel te springen, want in het huis van zijn heer heeft hij vanzelf al toegang; daar heeft hij immers een vast verblijf?

Genoeg hiervan. We moeten een andere verklaring van deze tekst hebben. En zie, het tekstverband geeft ons de draad al spoedig in handen. Blijkens vers 8 spreekt de profeet over lieden die in de hoogste kringen verkeerden. Hij heeft het over de "vorsten", d.w.z. ministers, raadslieden der kroon, en andere grote heren van de stad; en ook over de koningskinderen, de prinsenvan-de-bloede. We toeven hier met onze gedachten in de paleizen der rijken, der leiders, der eerste kringen. Dan wordt er over geklaagd, dat men in die paleizen van Jeruzalem met vreemde kleren zich tooit. Dat dragen van vreemde kleren rekent de profeet ook al tot zonde. Want, het is niet waar, wat een bekend spreekwoord zegt: de kleren maken de man. Maar iets anders is wel waar: de man maakt de kleren. Zo als het binnenste is, zo wordt het buitenste: in de manier, waarop iemand zich kleedt, kunt ge zijn hart, zijn ziel, zijn neiging kennen. En nu waren er blijkbaar in Jeruzalem mensen, die zich in Gods eigen stad niet kleedden naar de eigen stijl van Israël, doch naar buitenlandse mode. Ze vonden het een zekere "breedheid van geest", als men zich overgaf aan de cultuurvormen en de cultuurstijl der omliggende volkeren. Maar dit stijl-

verlies was hier zonde. Want de kerk van Israël was wel in nationale banden besloten, tot op de dag van het Nieuwe Testament; maar, als 't er op aankwam, was Israël eerst "kerk", en dan pas "natie", het was, om zo te zeggen, slechts daarom een "natie", omdat het geroepen was "kerk" te zijn. Als Israël zijn eigen verleden verloochent, dan verloochent het God de HEERE. Als het zich aanpast aan de cultuurvormen en de cultuurstijlen van "andere naties", dan verbindt en verzwaagt het zich met heidenen, en neigt het zich, meestal terwille van handelsbelangen, tot de afgoden van die heidenen. Daarom toont de profeet tegen die "vreemde kleding": hij hoort onder dat vreemde kleed een wereldse hartslag. En kijk, dan komt daarna dat profetische dreigement over hen die over de drempel springen, en die, desnoods gewelddadig, allen die aan hen ondergeschikt zijn, willen overheersen in het huis van hun heren. Het Nieuwe Testament spreekt van knechten, die hun mededienstknechten slaan. Ze hebben rijke heren; en die rijke heren gaven aan hen een positie van vertrouwen; ze mogen over anderen, die ook knechten of slaven van die heer zijn, het bevel voeren. Zo kreeg b.v. Jozef in Egypte macht over andere slaven; en hij kon zo het huis van zijn egyptische heer "vervullen" met vrede, met de vrede des evangelies. In onze tekst evenwel krijgt ge te doen met mensen, die, om zo te zeggen, het tegendeel van Jozef zijn. Zij bekleeden een belangrijke positie in het huis van Jeruzalemse grote heren. Zij beheersen het aan hen ondergeschikte personeel. En nu proberen zij hun eigen wensen, hun eigen wil, hun eigen inzicht op te dringen aan wie onder hen staan. Ze kwamen uit de heidenwereld tot Jeruzalem: ze zijn daar zo iets als een "vijfde colonne". Ze willen in die stad, waar men toch al met heidense cultuur meedoet, en daarin van de Heere "afhoereert", hun kans grijpen, om voor hetdese gebruiken en zeden, en voor heidense religie ingang te vinden.

De profeet Zefanja nu heeft zulke mensen van nabij gezien. Hij trad immers op in de dagen van de bekende koning Josia. Deze koning heeft de afval van Gods volk gezien, en betreurd, en getracht te reformeren. En Zefanja heeft hem daarbij geholpen. En hij ontziet zich niet, ook de grote heren aan te pakken. En als hij toornet tegen de vreemde gewoonten, dat doet hij niets anders dan b.v. Ezra en Nehemia. Ook zij vochten tegen de buitenlanders, de kananietische of syrische marskramers, die de sabbat van Israël schonden. Of tegen de Joden, die buitenlandse, d.w.z. heidense vrouwen bij zich hielden, tengevolge waarvan hun kinderen niet eens meer hun moedertaal, d.w.z. de taal van de tempel, van de oude religie, konden spreken, maar slechts een mengelmoesje van allerlei vreemde talen. Ze vechten tegen de heidense invloeden, die van binnen uit komen (de oude kananieten), of die van het Noorden binnendringen (de Syriërs), of ook wel van het Zuiden (de filistijnen). Welnu, dat doet ook Zefanja. Want het "springen over de drempel" was te verklaren als een soort van heidense zede: een deels van kananietische, anderdeels van filistijnse afkomst.

Wat de kananieten betreft: men kan u nog tegenwoordig de fotografieën tonen van oude kananietische huizen en kelders, waarin men geraamten van mensenlichamen onder de drempel vondt. Ook wel van dieren. Waarom dit was? Wel, dat was een rest van hun heidense godsdienst. De heiden kent geen God, zoals wij Hem kennen: een God, die zijnerzijds ons verzoent, en die zelfs ons koopt met de door Hem bedachte prijs, d.i. met de prijs, het bloed van zijn eigen Zoon. Integendeel: de heiden meent, dat hij van zijn kant de gunst der goden moet betalen, en de goden betalen niet voor hem. Hij maakt de goden rijk, geen god maakt hem rijk. Hij "koopt" hun gunst met offers van mensen, soms zelfs van zijn eigen kinderen, of met andere offers: maar hij kent niet dat machtig mooie woord uit onze belijdenis, dat wij met lichaam en bloed door de Zoon Gods gekocht zijn. Daarom moesten die kananietische heidenen, als zij een huis bouwden, de gunst der goden "kopen" en zich tegen de stormwinden, en tegen de regenvlagen, en de aardbevingen, beschermen door een offer aan de goden te brengen. Zo'n offer werd dan gebracht bij de bouw van het huis; het dode lichaam werd dan begraven onder de drempel, waar ieder het huis binnenkwam: en omdat die plaats van dat offer nu voortaan "heilig" was, raakte men de drempel niet aan: men sprong er over heen; de plaats, waar men het huis binnenkwam, was zogenaamd "heilig land".

En wat voorts die filistijnen aangaat: ook zij kenden de zede van dat springen over de drempel. Eens immers heeft de ark des Heeren vertoefd in de tempel van de filistijnse afgod Dagon. De filistijnen dachten toen, dat ze met de ark van de HEERE ook de HEERE der ark gevangen hadden. Maar deze toonde hun spoedig het tegendeel. Hij liet in een donkere stille nacht zijn almachtige kracht uitgaan in Dagon's huis, en, zonder dat iemand het beeld van Dagon ook maar met een vinger aangeraakt had, vond men des morgens Dagon aan scherven liggen, uitgestrekt voor de ark des Heeren. Die nacht was de filistijnen nooit uit het geheugen gegaan; de priesters van Dagon hadden gezien, hoe de scher-

ven en brokken van Dagon de drempel hadden aangeraakt, en sindsdien plachten zij de drempel niet aan te raken; ze sprongen er over heen. Dat was natuurlijk een soort van "geloofsbelijdenis". Ze hadden gezien: Israëls God is onze god Dagon te machtig. Maar, al hadden ze dat gezien, ze wilden het niet geloven, niet aanvaarden, niet erkennen. Al hun koppigheid, en zelfhandhaving, en al hun haat tegen Israëls God komt zich nu straks openbaren en lucht geven in die gewoonte van: over de drempel te springen. Het was, om zo te zeggen, hun volgehouden confessie: leve Dagon, zelfs al wordt hij een tijdlang door Israëls God vernederd. Het was hun strijdkreet: niet Jehova, of Jahwe, maar Dagon!

Nu is onze tekst licht te verstaan. De kananieten en de filistijnen, dat zijn de twee cultuur-machten van heidense oorsprong, die meer en meer Israëls leven vergiftigden. Kananietische sjachelaars, hoe hebben ze niet Gods volk ten kwade beïnvloed! Zacharia's profetie eindigt met de veelbetekenende woorden, dat er in de grote dag des HEEREN geen sjachelaar, geen kananiet, meer zal zijn in—het huis des HEEREN. En wat de filistijnen betreft, ook zij hadden Israëls leven van binnen uit ondermijnd. Speciaal in Jeruzalem was dat het geval. Koning David had eens de filistijnen verslagen; denk maar aan Goliath, hun reus, die David doodde. Maar toen David koning geworden was, nam hij voor zich een lijfwacht uit de filistijnen. Dat was een symbool van Davids triomf over de filistijnen: vroeger moest die kleine arme David de reus der filistijnen doodslaan, maar later werden de "Goliaths", de flinke, sterke kerels van de filistijnen, aan hem onderworpen, en moesten zij Davids leven beschermen. Hoe vaak horen we van die lijfwacht spreken: haar leden heetten Krethi en Plethi; en die naam "Krethi" wijst op Kreta, waar de filistijnen eenmaal vandaan kwamen; terwijl de naam "Plethi" wijst op Filistea, waar ze thans woonden. Het was dus een typisch filistijnse keurbende. Ze kregen toegang in de hoogste kringen; ze liepen bij de ministers in en uit: ze hadden een hoge positie, konden alle kringen infiltreren, maar—ze bleven heidenen. De juichkreet van psalm 60: juich over mij, gij Filestea, gij Filistijnenland, was de triomfkreet van koning David, die door Gods genade over de filistijnen machthebber geworden was. Zolang nu psalm 60 en psalm 87 met elkander samengaan, en tegelijkertijd gezongen worden, zolang dus Israël maar het evangelisch WOORD DES HEEREN brengt aan de filistijnen, zolang zullen de Krethi en de Plethi Israëls God hierom prijzen boven Dagon en Dagon verloochenen. Maar, als Israëls groten de HEERE hun eigen God, verlaten, en naar vreemde volken en vreemde cultuur lonken, dan gaan de filistijnen in Jeruzalem Dagon boven de HEERE verheerlijken en Hem verdringen. En dan wordt de plaats, die God zich ter woning verkoren heeft, het schouwtoneel van filistijnse koppigheid en zelfverheerlijking en afgodendienst: dan willen de filistijnen juist daar over de drempel springen. Dat is dan "het V-teken" der heidenen; de afgoden van kananieten en van filistijnen zullen Israëls God wel ten onder brengen; de wereld der heidenen wordt toch de kerk des Heeren de baas. Dagon neemt wraak!

Daarom vertoont de profeet zich over de drempelspringers. Want zij nemen een spons in de hand, en met die spons komen zij naar het zwarte bord, waarop de Heere in de school der vrije genade zijn evangeliewoord schrijft: het woord der soevereine ongehouden genade, der genade-om-niet; het woord van het enig zoenoffer van Jezus Christus, en dan vlakken zij dat schrift uit. Het Messiaanse bloed was en is de enige prijs, die Gods volk koopt. Bij Israëls God koopt de mens Gods genade niet, maar KOOPT de Heere zijn volk met de losprijs van zijn eniggeboren Zoon. Dat Messiaanse bloed was afgebeeld in de offeranden. Het had in de nacht van Israëls uittocht uit Egypte ook zijn teken ontvangen: in die nacht was het bloed van het paaslam, een beeld van Christus' bloed, gestreken aan de posten van de deuren der huizen. Kijk, daar hebt ge nu de worsteling tussen tweeërlei koop-prijs. De Heere zegt: strijk het bloed aan de posten der deur. Boven de drempel. Boven de drempels van Israëls woningen laat God het zinnebeeld, het teken aanbrengen van Christus' bloed, dat de zonden der wereld wegneemt om niet. Boven de drempel laat Hij het bloedteken aanbrengen, hetwelk heenwijst naar het woord van onze Catechismus, dat wij nl. niet ons eigen eigendom zijn, maar Christus' eigendom, omdat Hij ons kocht, met zijn bloed, en niet wij Hem of zijn zaligheidsgeschenk kochten met het onze. Maar de heidenen komen nu dat lamsbloed, en die bloedspraak boven de drempel uitwissen, en weerspreken; door over de drempel heen te springen prediken zij de eigengerechtigheid van de kananiet, die zichzelf uit eigen kracht de gunst des hemels kopen wil, of van de "filistijn", die de religie van het heidendom wil handhaven tegen de openbaring van het Woord des HEEREN.

Het is om te huiveren. Ook voor ons. Want hier kunnen we zien, hoe groot de toorn des Heren is over een kerk, die zich het evangelie van de vrije genade, en van het enig zoenoffer, en van de soevereine gunst, en van de borgtochtelijke gerechtigheid laat ontroven, om daarna in de